

EL RENAIXAMENT

El fenomen que coneixem amb el nom de Reforma Protestant, fou una resposta religiosa a la gran angoixa de finals de l'edat mitjana, quan tot seguit de catastròfics esdeveniments s'accejeren i desorientaren les ànimes dels cristians; que foren els següents:

§ Guerra dels 100 anys.

§ La pesta negra.

§ Les freqüents fams.

§ Cisma d'Occident, que esperllongà durant 39 anys davant l'indignada sorpresa del món cristià.

§ Amenaça turca a la Mediterrània.

Davant d'aquests fets els homes i les societats varen prendre consciència de la seva maldat i es varen sentir culpables i, van pensar l'origen i causes de les calamitats era que havien pecat contra Déu i Ell els castigava.

Precisament perquè la gent havia patit molt, tothom esperava patir encara més. S'esperava que el món desapareixeria d'un moment a un altre. Predicadors exaltats profetitzaven la arribada imminent de l'anti Crist, la bèstia estava a les portes. Només es salvarien els fidels.

Però com saber qui es salvaria? En aquest context molts cristians van buscar refugi a la dolça Mare de Jesús, a la Verge Maria, que protegia dels mals eterns i del infern. Mai com a finals del segle XV i principis del segle XVI s'escampà tant el culte als Sants i a les Verges, imatges i relíquies dels quals consideraven com a talismans es multiplicaren miraculosament.

L'obsessió per la fi del món i per la mort provocà que aquesta (la mort) fou el gran tema de la iconografia (representació pictòrica) de la baixa edat mitjana durant tots aquests una frases ressonava per tot arreu: "MEMENTO MORI" (recorda que moriràs). A qualsevol mena de representació artística, la mort va ser el tema central, es representava com un home vell amb barba, a la mà esquerra un rellotge de sorra i a la dreta una dalla com a símbol de la collita eterna. En aquest context apareixen les danses de la mort en les quals la mort, reina de la terra, s'emporta els papes, els reis, els homes i les dones, als pobres i als rics, a tothom, ja que la mort és la gran igualadora, davant seu ningú no es diferent; característica aquesta que explica la gran popularitat de les danses de la mort entre el poble.

En una societat obsessionada per la mort, l'església

es va esforçar en destacar el moment en el qual hom lliurava en el darrer combat, el moment en que es decidia la sort de l'ànima això explica les nombroses edicions que es varen fer d'un llibre 2L'ARS MORENDI" (l'art de morir) en el qual es detallaven totes les pregaries, rituals i comportaments que havia de seguir un fidel moribund per tal de no condemnar-se en l'últim moment.

L'èxit d'aquest tipus de llibre demostrava de forma evident fins quin punt es preocupaven els fidels per la salvació de la seva ànima. Fins el segle XIII s'havia viscut d'acord amb el concepte comunitari de l'església que donava més importància a la salvació col·lectiva però individual a finals del segle XV, cada fidel es preguntava angoixat com podia salvar-se del turments eterns, del infern. La gent buscava respostes, en un altre temps l'església l'hagués donat però en aquell moment, quan les masses necessitaven més que mai els seus sagraments i la seva disciplina, l'església no va estar a la l'alçada de les circumstàncies. En efecte, durant el gran Cisma d'Occident, l'església es dividí en dos fins i tot en tres grups que s'enfrontaren durant 30 anys bé mitjançant armes bé amb l'excomunió mútua (situació aquesta que provoca més conseqüències fonamentals per l'història posterior de l'església i el continent).

CONSEQÜÈNCIES

1. A canvi del recolzament prestat a un dels papes, els diferents monarques europeus aconseguiren diversos beneficis que enfortiren la seva autoritat, territoris a l'hora que debilitaven la de l'església.
2. Segons alguns pensadors propers al Emperador Alemany, el rei com a suprem legislador i regulador de la societat humana només era responsable davant Déu, i en conseqüència no estava sotmès al papat.
3. Com a resultat de l'anarquia provocada pel Cisma la teoria que afirmava que el Papa no era el cap suprem de l'església sinó que estava subordinat al Concili de Bisbes i Cardenals, fou adquirint importància i defensada pels reis per amenaçar el Papa cada cop que aquest es negava a duu a terme les reformes eclesiàstiques que ells reclamaven.
4. Un cop acabat el Cisma, el papat esdevingué bàsicament italià i es comporta com qualsevol altre regne de l'època, és a dir, lluitava en funció dels seus drets terrenals en comptes de defensar els drets de l'església.
5. El fet de veure que diferents papes lluitaven entre ells al camp de batalla comportant-se com a persones no religioses i excomunicant-se mútuament provocà el

descredat moral del papat i entre masses cristianes la desvalorització dels sacraments i de la doctrina Pontifícia.

En aquesta atmosfera de confusió dels fidels ja no eren capaços de distingir entre el bé i el mal. Es preguntaven si l'església que havia tingut dos i tres papes al mateix temps durant el Cisma d'Occident, i que havia fet cremar a persones, tant Sants, com Joana d'Arc seguia mantenint la veritat. La salvació del homes estava en mans de l'església?

La vida quotidiana semblava afegir una resposta per aquesta pregunta. L'església no donava una imatge moral excessivament edificant, tots els càrrecs eclesiàstics estaven a la venda. El nepotisme (passar els càrrecs a familiars) era un visí freqüent i tolerat, la moralitat de la cúria (boticaria) no imrepresentable.

Pel que fa a l'alt clergat la situació era horrible.

Els membres d'origen noble, eren vertaders senyors feudals. Les grans famílies nobles acostumaven a reservar algun dels seus fills per ocupar un càrrec d'alt eclesiàstic, càrrec que compraven. Era freqüent que una persona acumules diferents càrrecs eclesiàstics, la qual cosa implicava que sovint un Bisbe tenia responsabilitat de més d'una diòcesi, això provocava que algunes no les visites mai.

Pel que fa el baix clergat, destinat a l'evengilació i l'administració dels sacraments, deixava molt que desitjar en l'àmbit de la seva preparació religiós-cultural i el comportament moral.

Provenia majoritàriament de les classes més humils, era ignorant fins a la superstició, sovint no sabia llegir ni escriure i memoritzaven les formes rituals sense entendreles, no tenia capacitat per la formació del poble cristià del qual era el responsable. D'altre banda sobrevivia dels delmes i de l'almoína dels seus feligresos que sovint havia de recórrer a treballs no gaire evidents amb la seva dignitat, diguem que en moltes ocasions ja que era malmesa perquè sovint els capellans vivien amb dones.

Aquesta situació no era unànime però si generalitzada, la qual cosa va causar el desprestigi del sacerdocí davant de la massa dels fidels, sovint la gent passava de la crítica a un capella a la crítica de la institució. En aquesta situació la gent dubte de tot i sentia la necessitat de recolzar-se en una autoritat infal·lible, però on trobar-la quan un sacerdot ja no era respectat i l'església ja havia perdut els seu prestigi? En Déu, sense intermediaris. La lectura de la Bíblia esdevenia l'últim recurs.

En aquest context trobem el moviment humanista:

IDEES MEDIEVALS IDEES HUMANISTES

Teocentrisme: Déu era el centre de tot , i tot gira al seu voltant. Antropocentrisme: l'ésser humà esdevé el centre de l'univers.

Déu jutge sever ens castigaria Déu és Pare bo i misericordiós

L'home és dolent per naturalesa L'Home és bo per naturalesa, creat a semblança i imatge de Déu

La vida és una vall de llàgrimes. La vida és bella

La mort era la fi del patiment terrenal. La mort no és el final: les obres de les persones continua present en la ment

El treball era necessari com a mitjà de subsistència.

El treball és una font de riquesa ja que és bo.

La influència del moviment humanista en concepcions religioses de l'època fou molt important sobretot en els tres aspectes següents:

I. Són la crítica bibliogràfica de la Bíblia. Els humanistes volen conèixer el sentit de la paraula de Déu tal i com va ser dita, i estudiant la Bíblia s'adonen que hi ha errors bé per una mala traducció o mala copia. Això té unes conseqüències per una banda afavoreix l'individualisme ja que el fidel que llegeix la Bíblia (l'imperi afavorí la difusió) ja no necessita la figura del sacerdot.

II. La crítica filològica que es fa de la Bíblia posa en dubte l'autoritat de la versió llatina de l'església. Crítica dels vicis eclesiàstics amb la qual cosa van contribuir al descrèdit del clergat i de retruc al de l'església.

III. Els humanistes aspiraven a una religió senzilla, sense dogmes, en la qual els fidels trobarien la pau espiritual i la solució tot imitant Jesús. Defenses una religió interior força espiritual, que deixa de banda les processons el cultes als Sants, etc.

Les acadèmies van ser les impulsores del pensament humanista. Estaven formades per erudits que, sota la protecció econòmica o mecenatge d'un príncep, es dedicaven a la traducció de manuscrits i a l'intercanvi de coneixements, teories i opinions. I la impremta facilità molt la difusió dels textos antics i, juntament amb aquests, la de les idees humanistes.

MARTÍ LUTER

Monjo alemany, professor de teologia a Wittenberg.

Les seves crítiques negaven el valor de les indulgències i el poder de l'església per concedir-les i va acabar elaborant una doctrina anomenada Reforma Luterana:

§ Justificació de la fe: tenir fe intensa en Déu sense mitjança l'església

§ Sacerdoci Universal: el creient es pot salvar amb la seva fe i fent-se els seu propi sacerdot

§ L'autoritat de la Bíblia: única font d'inspiració cristiana.

Va tenir el suport de molts prínceps alemanys.

CATÒLICS

- Salvació: fe i bones obres.
- 7 Sagraments: Baptisme, comunió, confessió, confirmació, matrimoni, orde sagrat i extremunció.
- Veneren la Mare de Déu i els Sants
- Celebracions fastuoses.
- Esglésies amb altar i imatges
- Culte fet per sacerdots cèlibes
- Papa de Roma: cap suprem de l'església
- Jerarquia eclesiàstica amb bisbes i cardenals

LUTERANS I CALVINISTES

- Salvació Luterans: fe
- Salvació Calvinistes: predestinació
- Sagraments: Baptisme i Comunió
- NO veneren ni la Mare de Déu ni Sants.
- Lectura de la Bíblia, sermó i cants
- Cerimònies molt senzilles
- Temples austers, sense altar ni imatges.
- Guiats pel Pastor, pot contraure matrimoni
- No tenen obediència a ningú
- No hi ha bisbes ni cardenals

ANGLICANISME

- Salvació: fe
- Sagraments: Baptisme i Comunió
- NO veneren ni la Mare de Déu ni Sants.
- Lectura de la Bíblia, sermó i cants
- Fastuositat a les cerimònies
- Temples sense altar ni imatges, però no tan austers
- Guiats pel Pastor, pot contraure matrimoni
- El rei és la màxima autoritat
- Manteniment dels bisbes

CONTRAREFORMA

Va ser un moviment de renovació per donar resposta al protestantisme i frenar-ne l'expansió. Va sorgir de l'església per corregir els seus errors i per defensar

els dogmes d'aquesta.

Mesures repressives que es varen prendre:

Reorganitzar la Inquisició, un tribunal eclesiàstic es va encarregar de perseguir i castigar els heretges, i es va crear la Congregació de l'Índex, organització eclesiàstica encarregada de publicar la llista dels llibres contraris a la doctrina catòlica la lectura dels quals era prohibida als creients.

COMPANYIA DE JESUS

Ordre creat per Ignasi de Loiola. Va ser l'instrument de lluita més important lluita contra el Protestantisme. Aquest es caracteritzava per la organització militar (soldats de Crist), la seva rígida disciplina i la seva dependència directa del Papa.

CONCILI DE TRENTO

Va ser proposat a Itàlia per tal de posar fi a la crisi del catolisisme. Sessions del qual es van fer entre els anys 1545 i 1563.

Dogmes:

- o La salvació s'aconseguia de la fe i les bones obres
- o Confirmació de set sagraments
- o Vulgata: única interpretació vàlida de la Bíblia, el seu ensenyament s'havia de completar amb la Tradició.

Mesures:

- o Creació de seminaris per la bona formació del clergat
- o Obligació de residència dels Bisbes a la seva diòcesi i els sacerdots a les parròquies
- o Clergat tenia que portar una vida exemplar i s'obligà el celibat.